

УДК 343.2/.7

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2021.2.20>

СТРЕЛЮК Я.В.

**КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ
КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ВЧИНЕНИХ
У КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧИХ УСТАНОВАХ ЗАКРИТОГО ТИПУ**

**CRIMINAL LAW ANALYSIS OF THE OBJECTIVE SIDE OF CRIMINAL OFFENSES
COMMITTED IN CRIMINAL-EXECUTIVE INSTITUTIONS**

Зважаючи на те, що об'єктивна сторона є одним із обов'язкових елементів кримінального правопорушення, це найважливіший елемент правопорушення, вчиненого в кримінально-виконавчих установах. У ході дослідження ми дійшли висновку, що об'єктивна сторона кримінального правопорушення має велике значення для індивідуалізації кримінального правопорушення, а також для відокремлення його від інших кримінальних правопорушень, вчинених в кримінально-виконавчих установах. Об'єктивна сторона характеристики цих правопорушень полягає в тому, що, на відміну від інших елементів складу злочину, вона більш повно викладена в Особливій частині КК України. Водночас слід зазначити, що об'єктивна сторона кримінальних правопорушень, вчинених в кримінально-виконавчих установах, має свої особливості, оскільки кримінальні правопорушення мають підвищену суспільну небезпеку і, отже, вчиняються ізольовано як засудженими, так і персоналом. Об'єктивна сторона конкретних кримінальних правопорушень, вчинених у кримінально-виконавчих установах, пов'язана з тим, що її характеристики є обов'язковими, а інші необов'язковими, тобто вони важливі лише в тому випадку, якщо вони прямо зазначені в кримінально-правовій нормі. Суспільно небезпечний вчинок є не тільки обов'язковим, але і головною ознакою об'єктивної сторони. В місцестві. У ст. 11 КК законодавець чітко визначив це як об'єктивну суть кримінального нападу, що завдає реальної шкоди процедурі, встановленій чинним законом, або ставить під реальний ризик заподіяння такої шкоди. Зовнішня об'єктивна сторона кримінальних правопорушень, вчинених у кримінально-виконавчих установах, має форму соціально небезпечного діяння, тому такі кримінальні правопорушення передбачені, вчиняються лише активними діями. Як виняток ми можемо визначити службу недбалість (ст. 367 КК України) з боку персоналу установи, а також злісну непокору вимогам адміністрації закладу (ст. 391 КК України) як кримінальні злочини, які можуть бути скоєні бездіяльністю. Через свою специфіку у кримінальних правопорушеннях, вчинених у кримінально-виконавчих установах, обов'язковою ознакою їх об'єктивної сторони є місце, незалежно від характеру (кримінально-виконавча, насильницька, службова тощо) скоєного кримінального правопорушення. У статті робиться висновок, що об'єктивна сторона кримінальних правопорушень, вчинених у кримінально-виконавчих установах, характеризується діянням у формі активної форми поведінки суб'єкта кримінального правопорушення та як виняток з пасивної поведінки – бездіяльністю. За задумом кримінальні правопорушення, що розслідуються в кримінально-виконавчих установах, відносяться до кримінальних правопорушень із матеріальним складом, і лише за двома кримінально-виконавчими злочинами (ст. 391, 393 КК України) склад є формальним, тобто цільовим, де сторона обмежується лише характеристикою вчинку чи бездіяльності. Доведено, що кримінальні правопорушення, вчинені в кримінально-виконавчих установах, є тривалими, оскільки час і місце їх вчинення відомі.

***Ключові слова:** кримінальне правопорушення, аналіз, об'єктивна сторона, кримінально-виконавча установа, засуджений.*

© СТРЕЛЮК Я.В. – кандидат юридичних наук, здобувач кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності (Міжрегіональна Академія управління персоналом)

In view of the fact that the objective party is one of the mandatory elements of the criminal offense, it is the most important element of the offense committed in criminal-executive institutions. In the course of the study, we concluded that the objective side of a criminal offense is of great importance for the individualization of a criminal offense, as well as for its separation from other criminal offenses committed in criminal-executive institutions. The objective side for characterizing these offences is that, unlike other elements of the corpus delicti, it is more fully set out in the Special Part of the CC of Ukraine. At the same time, it should be noted that the objective side of criminal offences committed in criminal-executive institutions has its own characteristics since criminal offences have an increased public danger and are therefore committed in isolation, both by convicted and by personnel. The objective side of specific criminal offences committed in criminal-executive institutions is related to the fact that its characteristics are mandatory and others are optional, that is, they are important only if they are directly indicated in the criminal law norm.

A socially dangerous act is not only mandatory, but also the main sign of an objective side. In art. 11 of the CC, the legislator clearly defined it as the objective essence of a criminal attack, causes real harm to the procedure established by the current law or puts it at real risk of causing such harm. The external objective side of criminal offenses committed in criminal-executive institutions is in the form of a socially dangerous act, therefore such criminal offenses are provided for, are committed only through active actions. As an exception, we can define official negligence (art. 367 of the CC of Ukraine) on the part of the staff of the institution, as well as malicious disobedience to the requirements of the administration of the institution (art. 391 of the CC of Ukraine) as criminal crimes that can be committed through inaction. Because of its specificity in criminal offences committed in criminal-executive institutions, the mandatory sign of their objective side is the place, regardless of the nature (penitentiary, violent, official, etc.) of the criminal offence committed.

The article concludes that the objective side of criminal offenses committed in criminal-executive institutions is characterized by an act in the form of an active form of behavior of the subject of a criminal offense and as an exception to passive behavior – inaction. By design, criminal offences under investigation committed in criminal-executive institutions relate to criminal offences with material composition, and only in two penitentiary criminal offences (art. 391, 393 of the CC of Ukraine) the composition is formal, that is, the objective side is limited only to the characteristic of an act or inaction. It has been proved that criminal offences committed in criminal-executive institutions are long-lasting, since the time and place of their commission are known.

Key words: *criminal crime, analysis, objective side, criminal-executive institution, convicted person.*

Вступ. З огляду на те, що об'єктивна сторона є одним із обов'язкових елементів складу кримінального правопорушення, вона є найважливішим елементом правопорушення, вчиненого в КВУЗТ. Під час дослідження ми дійшли висновку, що об'єктивна сторона кримінального правопорушення має велике значення для індивідуалізації кримінального правопорушення, а також для його відмежування від інших кримінальних правопорушень, вчинених у КВУЗТ. Значення об'єктивної сторони для кваліфікації цих правопорушень полягає в тому, що вона, на відміну від інших елементів складу кримінального правопорушення, більш повно викладена в Особливій частині КК України.

Водночас варто наголосити, що об'єктивна сторона кримінальних правопорушень, вчинених у КВУЗТ має свої особливості, оскільки кримінальні правопорушення мають підвищену суспільну небезпечність через те вчиняються в умовах ізоляції, повторно як засудженими, так персоналом.

Постановка завдання. Метою статті є вивчення змісту об'єктивної сторони кримінального правопорушення, що вчиняється в кримінально-виконавчих установах закритого типу.

Теоретичною базою дослідження вивчення об'єктивної сторони кримінального правопорушення, що вчиняється у КВУЗТ, виступають наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених, які представляють різні галузі наукового знання, як-от: Л.В. Багрія-Шахматова, А.І. Богатирьова, І.Г. Богатирьова, О.І. Богатирьової, В.К. Грищука, Т.А. Денисової, О.М. Джужі, А.І. Долгової,

О.О. Дудорова, О.Г. Колба, В.В. Кузнецова, І.М. Копотуна, В.М. Кудрявцева, О.Г. Михайлика, С.С. Мірошніченка, Ю.В. Орла, М.С. Пузирьова, А.Х. Степанюка, В.М. Трубнікова, О.О. Шкути та інших дослідників.

Результати дослідження. Об'єктивна сторона конкретних складів кримінальних правопорушень, вчинених у КВУЗТ, пов'язана з тим, що її ознаки є обов'язковими, а інші – факультативними, тобто мають значення тільки в разі їх безпосередньої вказівки у кримінально-правовій нормі. Без діяння особа не може вчинити кримінальне правопорушення, зокрема і в КВУЗТ, через це до обов'язкових ознак такого правопорушення насамперед варто віднести суспільно небезпечне діяння (дія або бездіяльність). До факультативних ознак об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення належать суспільно небезпечні наслідки, причинний зв'язок, обставини, місце, час, спосіб, знаряддя, засоби і обстановка вчинення кримінального правопорушення.

Вітчизняні вчені в галузі кримінального права переконані, що саме ці ознаки фактично притаманні кримінальному правопорушенню як явищу реальної дійсності. Особливо коли вони прямо зазначені в диспозиції статті особливої частини КК або однозначно впливають з її змісту, то вони набувають значення обов'язкових ознак об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення [1, с. 116].

З огляду на це об'єктивна сторона кримінального правопорушення – це зовнішній акт суспільно небезпечного посягання на охоронюваний кримінальним правом об'єкт, тобто акт вольової поведінки, який вчиняється в об'єктивному світі й виражається в заподіянні шкоди вказаному об'єкту чи створенні загрози заподіяння йому шкоди [2, с. 90].

Об'єктивна сторона кримінального правопорушення являє собою, за визначенням О.К. Маріна, «серцевину» злочинного діяння, оскільки саме в ній виявляється об'єктивність його суспільної небезпечності [3, с. 202]. Отож до поняття об'єктивної сторони кримінального правопорушення входить низка ознак, а саме: суспільно небезпечне діяння (дія або бездіяльність), суспільно небезпечні наслідки (злочинна шкода); причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками; спосіб, знаряддя і засоби, місце, час і обстановка вчинення кримінального правопорушення.

Також варто відзначити важливість в аналізі особових справ засуджених, які прибувають в КВУЗТ для відбування покарання, персоналу відділу контролю за судовими рішеннями уважного вивчення об'єктивної сторони вчиненого засудженими кримінального правопорушення. Такий підхід дозволить, з одного боку, встановити схильність засудженого до вчинення нового кримінального правопорушення в КВУЗТ, а з іншого – негайно поставити таку особу на профілактичний облік.

Суспільно небезпечне діяння є не тільки обов'язковим, а й головною ознакою об'єктивної сторони. У ст. 11 КК України законодавець чітко визначив його як об'єктивну сутність злочинного посягання, що заподіє реальну шкоду установленому чинним законом порядку або ставить його під реальну загрозу заподіяння такої шкоди. Ззовні об'єктивна сторона кримінальних правопорушень, вчинених у КВУЗТ, виявляється у формі суспільно небезпечного діяння, тому такі кримінальні правопорушення передбачені, вчиняються тільки шляхом активних дій. Як виняток ми можемо визначити службову недбалість (ст. 367 КК України) з боку персоналу установи, а також злісну непокору вимогам адміністрації установи (ст. 391 КК України) як кримінальні правопорушення, що можуть вчинятися шляхом бездіяльності.

Оскільки предметом нашого дослідження є вчинені кримінальні правопорушення саме у КВУЗТ, то ми маємо до обов'язкових ознак складу досліджуваних правопорушень віднести місце їх вчинення, тобто КВУЗТ. У кримінально-правовій науці існують різні підходи щодо визначення місця вчинення цих правопорушень. Зокрема, у КК України вони визначаються як «місця позбавлення волі», у КВК України – «установи виконання покарань», а у міжнародній практиці широко використовується поняття «місця несвободи».

До речі, деякі вчені переконані у недоцільності розмежування місця, де вчиняється кримінальне правопорушення і визначати його само по собі. Зокрема, зарубіжний вчений С.З. Шамарін взагалі рекомендує основним критерієм розмежування вважати факт перебування особою справи засудженого у виправній установі [4, с. 135–137]. Із такою позицією варто погодитися, її дотримується також і вітчизняний вчений І.М. Копотун, на думку якого місцем вчинення кримінального правопорушення може бути установа виконання покарань та особа, яка відбуває в ній кримінальне правопорушення [5, с. 158].

На жаль, з поіменними вченими ми погодитись не можемо, адже в пенітенціарних кримінальних правопорушеннях (ст. 391, 392, 393 КК України) місце їхнього вчинення визначається напряму в диспозиції «місце позбавлення волі» (ст. 393 КК України) або «установа виконання

покарань» (ст. 391, 392 КК України). Стосовно терміна «установа виконання покарань» у нас питань не виникає.

Однак якщо вдаватися до використання слова «місця», то стає незрозумілим, чи уточняється вид органу, чи установи виконання покарань, чи «місце позбавлення волі», відповідно до законодавства про кримінальну відповідальність, є місцем, у якому щодо конкретної особи вчиняється кримінальне правопорушення, передбачене ст. 146 КК України «Незаконне позбавлення волі». Певною підказкою можуть служити слова «позбавлення волі». Водночас чинне законодавство не визначає такого виду покарання, а говорить у ст. 51 КК України про позбавлення волі на певний строк та довічне позбавлення волі.

Вважаємо, що пролине світло на викладені колізії в положеннях ст. 391, 392, 393 КК України допоможе покращити структурно-логічний аналіз норм чинного кримінально-виконавчого законодавства й привести їх у відповідність між собою та КВК України. Так, згідно зі ст. 11, 14, 15, 18, 19 КВК України виказані в диспозиції види покарань виконують установи виконання покарань, до яких згідно зі ст. 11 того ж належать: арештні доми, кримінально-виконавчі установи, спеціальні виховні установи (виховні колонії). Кримінально-виконавчі установи поділяються на кримінально-виконавчі установи відкритого типу (виправні центри) і кримінально-виконавчі установи закритого типу (виправні колонії) [6].

Водночас варто згадати про термін «місця несвободи». Так, вітчизняний вчений А.І. Богатирьов у своєму монографічному дослідженні визначає їх як кримінально-виконавчі установи закритого та відкритого типу, арештні будинки та слідчі ізолятори, у яких утримуються засуджені на певний строк та ув'язнені, до яких суд застосував запобіжний захід у виді тримання під вартою, обмеживши їх в свої правах та свободі пересування [7, с. 96].

Беззаперечно, вчений вдало надав визначення цим місцям, однак у контексті нашого дослідження ми використовуватимемо саме поняття «кримінально-виконавчі установи закритого типу», до яких відносяться виправні колонії, що поділяються на колонії мінімального, середнього і максимального рівнів безпеки, що на підставі ст. 18 КВК України виконують покарання у вигляді позбавлення волі на певний строк, довічного позбавлення волі.

Отже, через свою специфіку у кримінальних правопорушеннях, що вчиняються у КВУЗТ, обов'язковою ознакою їхньої об'єктивної сторони є місце незалежно від характеру (пенітенціарний, насильницький, службовий тощо) вчиненого кримінального правопорушення. Однак у контексті нашого дослідження варто відзначити, що така ознака не буде обов'язковою лише в разі вчинення засудженим кримінального правопорушення поза межами установи (наприклад, під час перевезення засудженого до суду чи іншої установи).

Водночас інші, визначені вище ознаки об'єктивної сторони вважаються факультативними, хоча все ж таки для більшості з досліджуваних правопорушень до обов'язкових ознак можна віднести суспільно-небезпечні наслідки та їх причинний зв'язок із суспільно небезпечними діяннями. До таких варто віднести усі насильницькі правопорушення, службові та корупційні, проти власності та законного обігу наркотиків, а також дії, що дезорганізують діяльність установ виконання покарань (ст. 392 КК України).

З іншого боку, до статей, в яких окреслені ознаки об'єктивної сторони не належать до обов'язкових, варто віднести злісну непокору законним вимогам адміністрації установи виконання покарань (ст. 391 КК України) та втечу з місця позбавлення волі або з-під варті (ст. 393 КК України). Як показало дослідження, зокрема, закон про кримінальну відповідальність у ст. 393 КК України не містить будь-яких вказівок на злочинні наслідки втечі з місця позбавлення волі або з-під варті. Тому в юридичній літературі це кримінальне правопорушення відносять звичайно до формальних складів.

Так, «втеча, – пишуть, зокрема, В.К. Сауляк, В.Є. Квашиш, Ю.К. Шевельов, – належить до так званих формальних складів злочинів, у яких закон про кримінальну відповідальність вважає об'єктивною стороною складу сам факт вчинення дії, незалежно від того, чи настали наслідки. Таким чином, питання про причинний зв'язок і злочинні наслідки не може бути предметом аналізу об'єктивної сторони складу втечі з тієї причини, що вони не є ознаками, обов'язковими для цього складу» [8, с. 15].

Однак подібна позиція, як вважає В.І. Єгоров, є сумнівною. Якщо при диференціюванні матеріальних і формальних складів кримінальних правопорушень керуватися тільки таким критерієм, як вказівка закону на наслідки, то втеча з місця позбавлення волі або з-під варті підлягає віднесенню до формальних складів [9, с. 34–36]. На нашу думку, не можна погодитися з наведеним твердженням В.І. Єгорова, оскільки поділ кримінальних правопорушень, вчинених у

КВУЗТ, на матеріальні й формальні проводиться головним чином за зовнішньою ознакою, як-от наявність або відсутність у законі про кримінальну відповідальність вказівок на наслідки, що настали в результаті вчинення кримінального правопорушення.

Оскільки наявність стадії готування й замаху є обов'язковою ознакою при вчиненні кримінальних правопорушень у КВУЗТ, ми підтримуємо позицію І.В. Власова та І.М. Тяжкової про те, що конструкція складу, наприклад, втечі, хоча і належить до формального складу, однак допускає можливість існування таких стадій його вчинення, якими є готування і замах [10, с. 127].

Наприклад, за цим критерієм проводив розмежування між матеріальними і формальними складами А.А. Піонтковський, який писав: «Ті склади злочинів, у яких закон про кримінальну відповідальність вважає об'єктивною стороною складу сам факт вчинення дії або бездіяльності, незалежно від подальших наслідків, викликаних ним у зовнішньому світі, прийнято називати формальними складами злочинів (наприклад, залишення в небезпеці), а відповідний злочин – формальним злочиним» [11, с. 150].

Проведене дослідження показало, що вчинення одного кримінального правопорушення може супроводжуватися вчиненням дій, що містять ознаки інших кримінальних правопорушень. У такому випадку засуджений може бути притягнутий до кримінальної відповідальності за правилами сукупності вчинених кримінальних правопорушень. Більше того, кримінальна відповідальність за вчинення кримінального правопорушення в КВУЗТ можлива лише тоді, якщо засуджений відбуває призначене судом покарання або особа, яка його виконує наділена владними повноваженнями.

Важливе значення для кваліфікації кримінальних правопорушень КВУЗТ має питання про момент, з якого таке кримінальне правопорушення має розглядатися як закінчений. У цьому аспекті цікавим є вивчення саме пенітенціарних кримінальних правопорушень (ст. 391, 392, 393 КК України), адже в інших правопорушеннях, що вчиняються у КВУЗТ, він не відрізняється від випадків вчинення за межами установи. Так, завдяки вивченню кримінальних справ і кримінальних проваджень за фактами вчинення таких кримінальних правопорушень у КВУЗТ встановлено, що суди визнають закінченим такі кримінальні правопорушення з моменту, коли засуджений отримав можливість на власний розсуд вчиняти будь-які неконтрольовані ним дії з боку персоналу КВУЗТ.

З огляду на це, на думку вітчизняних дослідників, час вчинення кримінального правопорушення є також обов'язковою ознакою об'єктивної сторони досліджуваних кримінальних правопорушень у КВУЗТ [12, с. 1113]. Підтримуючи таку позицію вчених, варто зауважити, що вона з'явилася на підставі аналізу диспозиції (ст. 392, 393 КК України). Саме в диспозиції цих статей передбачено час вчинення кримінального правопорушення – відбування покарання у вигляді позбавлення волі чи у вигляді обмеження волі. Утім, ми переконані, що у цьому випадку законодавець не визначав час вчинення кримінального правопорушення у кримінально-правовому значенні, а акцентував увагу на кримінально-виконавчому статусі особи, засудженої до покарання у вигляді відбування покарання, у вигляді позбавлення волі чи у вигляді обмеження волі.

Завдяки аналізу вже проведених досліджень та власних здобутків вважаємо за доцільне також надати характеристику об'єктивної сторони окремих найбільш розповсюджених кримінальних правопорушень у КВУЗТ. Зокрема, вивчення об'єктивної сторони кримінального правопорушення вчиненого в КВУЗТ передбаченого ст. 391 КК України «Злісна непокоря вимогам адміністрації установи виконання покарань» показало дві форми вияву: 1) злісної непокори законним вимогам адміністрації установи виконання покарань; 2) іншої протидії адміністрації в законному здійсненні її функцій. Водночас доведено, що за своїми об'єктивними ознаками кримінальне правопорушення, передбачене ст. 391 КК України, може бути вчинене в КВУЗТ як шляхом дій, так і шляхом бездіяльності. Наголошено на тому, що обов'язковою ознакою об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 391 КК України, має бути місце його вчинення – КВУЗТ [13, с. 125].

Вивчення об'єктивної сторони кримінального правопорушення, вчиненого в КВУЗТ, передбачено ст. 392 КК України «Дії, що дезорганізують роботу установи виконання покарань», показало три форми вияву: 1) тероризування засуджених в КВУЗТ; 2) напад на адміністрацію КВУЗТ; 3) організація організованої злочинної групи з метою тероризування засуджених або напад на адміністрацію КВУЗТ. Водночас доведено, що за своїми об'єктивними ознаками кримінальне правопорушення, передбачене ст. 392 КК України, може бути вчинене в КВУЗТ шляхом активних дій. Наголошено на тому, що обов'язковою ознакою об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 392 КК України, має бути місце його вчинення – КВУЗТ. Серед об'єктивних сторін кримінального правопорушення, вчиненого в КВУЗТ, передбаченого

ст. 392 КК України, ми виділяємо насильство, яке характеризується фізичною та психічною формами [14, с. 74].

Вивчення об'єктивної сторони кримінального правопорушення, вчиненого в КВУЗТ, передбаченого ст. 393 КК України «Втеч з місця позбавлення волі або з-під варти», показало три форми вияву: 1) постійне або тимчасове залишення місця відбування покарання; 2) залишення місця перебування під вартою; 3) спосіб залишення місця відбування покарання або місця перебування під вартою.

Водночас доведено, що за своїми об'єктивними ознаками кримінальне правопорушення, передбачене ст. 393 КК України, вчиняється в КВУЗТ лише активними діями. Наголошено на тому, що обов'язковою ознакою об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 393 КК України, має бути місце його вчинення – КВУЗТ. Серед ознак об'єктивної сторони кримінального правопорушення, вчиненого в КВУЗТ, передбаченого ст. 393 КК України, ми виділяємо насильство [15, с. 118].

Вивчення об'єктивної сторони насильницьких кримінальних правопорушень показало три форми вияву: 1) суспільна небезпечність та протиправність; 2) фізичний або психологічний вплив на життя та свободу засудженого; 3) шкода життю та здоров'ю потерпілого. Водночас доведено, що за своїми об'єктивними ознаками насильницькі кримінальні правопорушення вчиняються в КВУЗТ лише активними діями, допущення бездіяльності при насильстві не відповідає не тільки природі самого насильства, а і чинному законодавству про кримінальну відповідальність.

Наголошено, що особливе занепокоєння в суспільстві викликає той факт, що насильницькі кримінальні правопорушення вчиняються персоналом КВУЗТ, серед яких: умисне вбивство при обтяжуючих обставинах (ч. 2. ст. 115 КК України); нанесення тілесних ушкоджень (ст. 121, 122 КК України); катування осіб, які відбувають покарання у вигляді позбавлення волі на певний строк (ст. 127 КК України) [16, с. 190].

Вивчення об'єктивної сторони службових та корупційних кримінальних правопорушень показало, що їхня спрямованість на вчинення в КВУЗТ полягає в неправомірному використанні службовими особами органів і установ, що належать до сфери управління ДКВС України, наданих їм службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей (службовому зловживанні). Такі зловживання можуть мати найрізноманітніші прояви і різне законодавче описання у КК України. Доведено, що корупційні кримінальні правопорушення, які вчиняє персонал КВУЗТ, передбачають такі види діянь: зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України); перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу (ст. 365 КК України); службове підроблення (ст. 366 КК України); службова недбалість (ст. 367 КК України); прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК України). Водночас доведено, що за своїми об'єктивними ознаками корупційні кримінальні правопорушення вчиняються в КВУЗТ як діями, так і бездіяльністю.

Вивчення об'єктивної сторони кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їхніх аналогів або прекурсорів, які вчиняються в КВУЗТ передбачені у ст. 306-309, 315 КК України. Доведено, що за своїми об'єктивними ознаками кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їхніх аналогів або прекурсорів вчиняються в КВУЗТ як активними діями, так і бездіяльністю.

Вивчення об'єктивної сторони кримінальних правопорушень проти власності, що вчиняються в КВУЗТ, передбачають такі види діянь: крадіжка (ст. 185 КК України); грабіж (ст. 186 КК України); розбій (ст. 187 КК України); вимагання (ст. 189 КК України); шахрайство (ст. 190 КК України). Доведено, що найбільший відсоток кримінальних правопорушень проти власності складають крадіжки. Як показало дослідження, предметом крадіжок є речі і продукти самих засуджених. Водночас хоча не піддаються статистичному виміру, однак в останні роки широку популярність набрали випадки кібершахрайства з боку засуджених.

Висновки. Узагальнюючи вищевикладене, робимо висновок, що об'єктивна сторона кримінальних правопорушень, вчинених у КВУЗТ, характеризується діянням у вигляді активної форми поведінки суб'єкта кримінального правопорушення й у якості винятку пасивної поведінки – бездіяльності. За конструкцією досліджувані кримінальні правопорушення, що вчиняються в КВУЗТ, належать до кримінальних правопорушень із матеріальним складом, і лише у двох пенітенціарних кримінальних правопорушеннях (ст. 391, 393 КК України) склад формальний, тобто об'єктивна сторона обмежується лише характеристикою дії або бездіяльності. Доведено, що кримінальні правопорушення, що вчиняються в КВУЗТ, є довготривалими, оскільки відомі час і місце їх вчинення.

Список використаних джерел:

1. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / М.І. Бажанов та ін. ; за заг. ред. проф. М.І. Бажанова, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. 2-ге, перероб. і доп. Київ: Юрінком Інтер, 2005. 480 с.
2. Кудрявцев В.Н. Учебник уголовного права. Общая часть / С.В. Бородин и др. ; под ред. : Кудрявцев В.Н., Наумов А.В. Москва : Спарк, 1996. 412 с.
3. Марін О.К. Кваліфікація злочинів при конкуренції кримінально-правових норм. Київ : Атіка. 2003. 224 с.
4. Шамарин С.З. Квалификация уголовно наказуемых побегов по месту их совершения. *Уголовно-правовые меры борьбы с преступностью в условиях перестройки*. Свердловск, 1990. С. 135–137.
5. Копотун І.М. Запобігання злочинам, що призводять до надзвичайних ситуацій у в'язничих колоніях : монографія. Київ : ПП «Золоті ворота», 2013. 472 с.
6. Кримінально-виконавчий кодекс України : Закон України від 11.07.2003 р. № 1129-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15/ru/ed20170407>.
7. Богатирьов А.І. Антикриміногенний вплив на злочинність в місцях несвободи України : монографія. Херсон : ВД «Гельветика», 2019. 432 с.
8. Сауляк В.К., Квашиш В.Е., Шевелев Ю.К. Проблемы борьбы с побегами осужденных из мест лишения свободы. Киев, 1978. 79 с.
9. Егоров В.И. Уголовная ответственность за побег из мест заключения или из-под стражи. Рязань : Высшая школа МВД СССР, 1984. 76 с.
10. Власов И.С., Тяжков, И.М. Ответственность за преступления против правосудия. Москва, 1968. 136 с.
11. Пионтковский А.А. Курс советского уголовного права: Преступление. В 6-ти томах: Часть общая / редкол. : А.А. Пионтковский, П.С. Ромашкин, В.М. Чхиквадзе. Москва : Наука, 1970. Т. 2. 516 с.
12. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. 11-е вид., переробл. та доповн. Київ : ВД «Дакор», 2019. 1387 с.
13. Бондарева К.В. Злісна непокоря вимогам адміністрації установи виконання покарань: кримінально-правова та кримінально-виконавча характеристика : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2018. 289 с.
14. Ткаченко А.В., Шаблистий В.В. Кримінальна відповідальність за дії, що дезорганізують роботу установ виконання покарань : монографія / за заг. ред. В.В. Шаблистого. Дніпро, 2018. 152 с.
15. Богатирьов А.І., Ведмідський О.В., Некрасов О.О. Втеча в'язнів з місць несвободи (міжгалузеве дослідження) : монографія / за заг. ред. І.Г. Богатирьова. Київ : ВД «Дакор», 2015. 228 с.
16. Михайлик О.Г. Насильство в установах виконання покарань України: теорія і практика : монографія. Київ : ВД «Дакор», 2019. 434 с.